

Датум: 7. септембар 2015.

ИЗВЕШТАЈ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ, КАНДИДАТА И МЕНТОРА ЗА ИЗРАДУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

На основу члана 127 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду и члана 128 Закона о високом образовању Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 24. јуна 2015. године образовало је Комисију за одбрење теме за израду докторске дисертације коју је **Наталија Јовановић**, мастер, пријавила под насловом ***Време, простор и тело у прози и филму Живојина Павловића.***

Састав комисије:

1. **Др Предраг Петровић**, доцент за ужу научну област Српска књижевност, предмет Српска књижевност 20. века, изабран 2013. на Филолошком факултету, Универзитета у Београду.
2. **Др Јован Делић**, редовни професор за ужу научну област Српска књижевност, предмет Српска књижевност 20. века, изабран 2009. на Филолошком факултету, Универзитета у Београду.
3. **Др Александар Јерков**, ванредни професор за ужу научну област Српска књижевност, предмет Српска књижевност 20. века, изабран 2010. на Филолошком факултету, Универзитета у Београду

II БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Наталија Јовановић рођена је 1989. у Београду. Основне студије је започела на Филолошком факултету, при Катедри за српску књижевност, на Групи за српску књижевност и језик са општом књижевношћу 2008. Дипломирала 2012. године (просек 9,02), тема дипломског рада, оцењеног највишом оценом: *Фигура грешнице у спевовима Цива Гундулића и Игњата Бурђевевића.* На истој катедри 2013.

завршила је мастер студије (просечна оцена 9,83) са темом *Двоструки код у говору јунака Држићевих ерудитних комедија*, који је оцењен највишом оценом. Исте године уписала је докторске студије, модул Српска књижевност, и одлучила да се посвети проучавању новијих књижевних токова и веза литературе са другим уметностима. Пише и објављује научне радове из области књижевности. Тренутно, у циљу истраживања за своју тезу, проучава теорију и историју филма, као и изражајна средства и особености филмског језика.

III БИБЛИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

1. „Слово љубве деспота Стефана Лазаревића“, *Свет речи* □ часопис за српски језик и књижевност, 37-38, Друштво за српски језик и књижевност, Београд, 2014, 8-14
2. „Наратолошки приступ роману *Уста пуна земље* Бранимира Шћепановића“, у: *Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима*, за школску 2013/2014, година IX, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Београд 2014, 337-367
3. „Која је прича наратологије?“, *Свет речи* □ часопис за српски језик и књижевност, 39-40, Друштво за српски језик и књижевност, Београд, 2015, 46-50
4. „Глава Карађорђа као главни јунак *Трагедије српског господара и војвода Карађорђа Симе Милутиновића*“, у: *1804, часопис Задужбинског друштва „Први српски устанак“*, година VII, бр. 11, Орашац, 2014, 50-54.
5. „Приповедање као компоновање у роману *Лајковачка пруга* Радована Белог Марковића“, у: *Интерпретације у Ђелијама : проза Радована Белог Марковића : зборник*, уредник Радивоје Микић, Лајковац, Градска библиотека Лајковац, 2015, 239-272

IV ОЦЕНА ДА ЈЕ КАНДИДАТ ПОДОБАН ДА РАДИ ДИСЕРТАЦИЈУ

Увидом у биографију и библиографију кандидата, комисија сматра да кандидат ма Наталија Јовановић испуњава све услове за израду докторске дисертације.

V ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ПРЕДЛОЖЕНОГ МЕНТОРА

За ментора је предложен др Предраг Петровић, доцент Филолошког факултета Универзитета у Београду, Катедра за српску књижевност са јужнословенским књижевностима.

Библиографија ментора:

Монографије:

1. *Авангардни роман без романа: поетика кратког романа српске авангарде*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2008, стр.349.

2. *Откривање тоталитета: романи Растка Петровића*, Службени гласник, Београд, 2013, стр.275.

Изабране студије у часописима и зборницима:

1. „Тишина у поезији Стевана Раичковића”, у зборнику радова *Стеван Раичковић, песник*, Краљево, 2001, стр. 61-71.
2. „Песник и тамница или две побуне Матије Бећковића”, у зборнику радова *Матија Бећковић, песник*, Краљево, 2002, стр. 145-155.
3. „Радовићеви ковачи и алхемичари”, у зборнику радова *Поезија Борислава Радовића*, Народна библиотека Србије, Београд, 2003, стр. 32-42.
4. „Орфичко завештање: Дис и Миљковић”, у зборнику радова *Дисова поезија*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2003, стр. 373-390.
5. „Естетика ружног у поезији Симе Пандуровића”, у зборнику радова *Поетика Симе Пандуровића*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2005, стр. 179-213.
6. „Павловићеве варијације о лобањи”, у зборнику радова *Књижевно дјело Миодрага Павловића*, Подгорица, 2005, стр. 89-97.
7. „Крај митског и почетак историјског времена у *Летопису Перунових потомака* Десанке Максимовић”, у зборнику радова *Хришћанско и паганско у поезији Десанке Максимовић*, Народна библиотека Србије, Београд, 2005, стр. 65-75.
8. „Смисао поезије у модерном граду”, у зборнику радова *Мирослав Максимовић, песник*, Краљево, 2006, стр. 22-32.
9. „Авангарда или тријумф коперниканске естетике”, *Књижевна историја*, год. 38, бр. 130, Београд, 2006, стр. 673-705.
10. „Кинематографско писање романа (*Крила* Станислава Кракова)”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 54, св. 3, Нови Сад, 2006, стр. 511-527.
11. „Ракићево и Попино Косово”, у зборнику радова *Поезија Милана Ракића*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2007, стр. 185-207.
12. „Надреализам и роман”, *Књижевна историја*, књ. 39, бр. 133, Београд, 2007, стр. 503-513.
13. „Између музике и смрти: Лалићеве песме о Моцарту”, у зборнику радова *Постсимболистичка поетика Ивана В. Лалића*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2007, стр.345-367.
14. „Вишегласни Винавер”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 56, св. 1, Нови Сад, 2008, стр. 145-155.
15. „Андрићев *Омерпашалатас* као роман о уметнику”, *Зборник радова 41. међународног састанка слависта у Вукове дане*, Међународни славистички центар, Београд, 2012, стр. 555 -563.
16. „Данојлићеве линије бекства”, *Песничко дело и мисао Милована Данојлића*, зборник радова, ур. Јован Делић, Драган Хамовић, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2013, 219–229.
17. „Чиме нахранити роман?”, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 61, св. 1, Нови Сад, 2013, стр. 175–193.
18. „Авангардна Византија: недовршени или немогући пројекат?”, *Византија у (српској) књижевности и култури од средњег до двадесет и првог века*, зборник радова, Филолошко–уметнички факултет, Крагујевац, 2013, стр. 129–141.

19. „Први модерни (анти)ратни роман“, *Летопис Матице српске*, књига 493, свеска 1-2, Нови Сад, јануар-фебруар 2014, стр. 53–61.

20. „Лирика Итаке: између одисејевског и донкихотовског гласа“, *Милош Црњански: поезија и коментари*, зборник радова, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2014, 178–189.

Комисија сматра да доц. др Предраг Петровић испуњава све услове за ментора ове докторске дисертације за област српска књижевност.

VI ОЦЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

1. Формулација назива тезе насловом *Време, простор и тело у прози и филму Живојина Павловића* подразумева детаљано и систематично тумачење иманентних, имплицитних и експлицитних аспеката поетике филмова и прозе Живојина Павловића. Комисија закључује да је наслов тезе прикладан и да добро репрезентује суштину предложене теме истраживања.

2. Предмет истраживања

Кандидаткиња полази од става да када се говори о времену и простору, говоримо, пре свега, о оквирима у које је смештено људско тело. Да би се мислило о телу морају се прво јасно одредити границе у којима се оно налази. Време и простор представљају темеље нашег доживљаја реалности и човек своје постојање тешко може замислити ван њих. Теоријски гледано, мисао може расцепити време и простор на две одвојене компоненте стварности, али је у човековој елементарној свести, која почива на свести о сопственом телу – материјализованом остварењу свог бића – уписано да простор и време посматра обједињене – као оно што физичари први одређују као простор-време.

Било каква лична перспектива коју би појединац настојао да наметне као јединствену и објективну визију стварности, темељи се на његовој индивидуалној (па самим тим и субјективној) слици света која је илузорна. Човеков покушај да се свет сагледа у простору и доживи у времену значи улагање труда у то да своје постојање у коме је свако понаособ и посматрач и учесник афирмише као стварно.

Питање о томе шта лаик одређује као стварно захтева као одговор то да је стварност оно што јединка може перципирати својим чулима. Ако покушамо да се вратимо на почетни проблем простора и времена, можемо закључити да стварност за појединца представља оно што за њега самог недвосмислено постоји у простору и времену и као такво може изазвати одређену реакцију. Из овога следи потврда идеје да човек стварност не може доживети (па можда чак ни замислити) неодвојиво од себе као посматрача. Када говори о стварности, човек првенствено говори о себи у свету, тачније – о свом доживљају света, а за тај лични доживљај чврсто верује да је утемељен у могућности логичког сагледавања међуодноса предмета и појава кроз време.

Проблем времена подразумева и проблем кретања тела. Да би се тело кретало, оно мора бити подстакнуто на кретање. Било какав догађај кроз који пролазимо већ на вербалном нивоу (тј. у покушају да се током анализе или аутоанализе оно што се догодило речима објасни) садржи сигнал о кретању. Догађај би означавао померање из једне у другу тачку (било физичког тела, било психолошког, мисаоног тела) након чега ће наступити привремена привидна стагнација. Човеков доживљај времена заснива се на покушају да себи објасни кретање кроз простор (физички или апстрактни). Време јесте, на неки начин, поетским, а не научним језиком речено, кретање које је прогутало простор од тачке А до тачке Б.

Када говоримо о времену и простору у свету књижевног дела прво закључујемо како они постоје да створе илузију стварности. Та илузија може бити дата из перспективе једног или више ликова, али ће временско-просторне координате опонашати модел приближан просечном (блиском највећем броју појединаца-посматрача) моделу реалности. Чак и у случају да је простор онеобичен и премештен, у мањој или већој мери, у домен фантастичног, онеобиченост се детектује као одступање од уобичајеног, онога што је налик на реално.

У прози Живојина Павловића, конкретно у *Дивљем ветру* који је предмет истраживања, пружена је развијена слика времена и простора која је динамизована константним кретањем ликова и приповедача кроз ове димензије. Укрштањем различитих перспектива блиских ликовима који путују кроз временско-просторне оквири формира се вишедимензионална слика света који је усложњен умножавањем тачака гледишта, па, самим тим, и умножавањем илузија о стварности. Бројност ових илузија-визија стварности омогућава приближавање једној (никако не јединственој) слици реалности.

Простор у филму, као и представе о телу које се у оквириматог простора креће, у великој мери су конкретизоване и директно приказане. Ово није случај са простором и телом у свету књижевног дела, јер, док књижевност настоји да илузију стварности створи употребом речи, којима ће сваки читалац својом унутрашњом имагинацијом давати засебан и непоновљив облик, филм свом гледаоцу нуди довршене слике. Веће сличности могу се уочити на плану времена. Време филма је, слично као и време у књижевном делу, најчешће фрагментарно. Време се зауставља или убрзава по потреби режисера или писца који жели да на одређени начин исприча своју причу. Ипак, време у књижевности је флексибилније, јер се радња може зауставити проширивањем дескриптивних деоница. На овај начин се ствара напетост, док се чека наставак нарације. У свету наративног филма дескрипција је најчешће у служби радње и понуђена слика мора задржати пажњу гледалаца.

У филму и прози Живојина Павловића тело лоцирано у простор-време представља и наративно и идејно тежиштесвета дела. Предмет истраживања јесте

начин на који Павловић,у својим прозним и филмским остварењима гради слику стварности, засновану на категоријама времена и простора као оквира где је смештено материјално која се остварује кроз доминацију тела.

Комисија закључује да је предложени предмет истраживања својом сложености, актуелношћу и значајем у областима дисертације.

3. Библиографија прелиминарних истраживања. Кандидаткиња је приложила библиографију од 60. библиографских јединица релевантних за истраживање, овде их наводимо у целини:

1. Аристотел, *О песничкој уметности*,превео Милош Н. Ђурић, Дерета, Београд, 2008.
2. Auerbah, Erih, *Mimesis : prikazivanje stvarnosti u zapadnoj književnosti*, prevod i pogovor Milan Tabaković, Nolit, Beograd, 1978.
3. Bal, Mike,*Naratologija: teorija priče i pripovedanja*, prevela Rastislava Mirković,Narodna knjiga-Alfa, Beograd, 2000.
4. Bal, Mieke,,„Notes on narrative embedding“,*Poetics Today*, Vol. 2:2, Duke University Press, North Carolina, 1981, 41-59
5. Bal, Mieke,,„The laughing mice: or: On Focalization“,*Poetics Today*, Vol. 2:2, Duke University Press, North Carolina, 1981, 202-210
6. Bal, Mieke, „Over-writing as Un-writing: Descriptions, World-Making and Novelistic Time“, u: *The Novel, Volume 2, Forms and Themes*, edited by Franco Moretti, Princeton University Press, Princeton and Oxford, 2006, 571-611
7. Bartes, Roland „An Introduction to the Structural Analysis of Narrative“, *New Literary History*, Vol. 6, No. 2, *On Narrative and Narratives*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1975, 237-272
8. Bachelard, Gaston, *The Poetics of Space*, translated by Maria Jolas, Beacon Press, Boston, 1994.
9. Bahtin, Mihail, *Autor i junak u estetskoj aktivnosti*, preveo Aleksandar Badnjarević, Svetovi, Novi Sad, 1991.
10. Bahtin, Mihail, *O romanu*, preveo Aleksandar Badnjarević, Nolit, Beograd, 1989.
11. Bergson, Henry, *Matter and Memory*, translated by Nancy Margaret Paul, W. Scott Palmer, Zone Books, New York, 1991.
12. Bordvel, Dejvid, *Naracija u igranom filmu*, prevela sa engleskog Slavica Miletić, Filmski centar Srbije, Beograd, 2013.
13. Branigan, Edward, *Narrative Comprehension and Film*, Routledge, London, 1992.
14. Brooks, Peter, *Body Work: Object of Desire in Modern Narrative*, Harvard University Press, Cambridge, 1993.

15. Brooks, Peter, *Reading for the Plot: Design and Intention in Narrative*, Harvard University Press, Cambridge, 1992.
16. But, Vejn, *Retorika proze*, preveo Branko Vučićević, Nolit, Beograd, 1976.
17. Vučinić, Srđan; Matijević, Vladan, *Crno u koloru*, Službeni glasnik, Beograd, 2010.
18. Genette, Gérard, *Narrative Discourse: an essay in method*, translated by Jane E. Lewin, Cornell University Press, New York, 1980.
19. Genette, Gérard, *Narrative Discourse Revisited*, translated by Jane E. Lewin, Cornell University Press, New York, 1990, 58-78
20. Golding, Daniel J, *Jugoslovensko filmsko iskustvo 1945-2001* □ *Oslobođeni film*, Zagreb V.B.Z. knjižara, 2004.
21. Dekjur, Greg, *Jugoslovenski crni talas : polemički film od 1963. do 1972. u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji*, prevela Gordana Baškot, Filmski centar Srbije, Beograd, 2011.
22. Делез, Жил, *Покретне слике*, превео Слободан Прошић, Сремски Карловци, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Нови Сад, 1998.
23. Delez, Žil, *Film 2: Slika-vreme*, prevela Ana A. Jovanović, Filmski centar Srbije, Beograd, 2010.
24. Детелић, Мирјана, *Митски простор и епика*, САНУ, Београд, 1992.
25. Ејзенштејн, Сергеј Михайловић, „Филм и књижевност. О сликовности“, превео Александар Бадњаревић, у: *Градина: часопис за књижевност, уметност и друштвена питања*, год. 20, бр 9/10, Ниш, 1975, 138-157
26. Епштејн, Михаил, *Филозофија тела*, превела Радмила Мечанин, Геопоетика, Београд, 2009.
27. *Živojin Pavlović - pisati za film, pisati filmom : simpozijum 24. Festivala filmskog scenarija 17. i 18. avgust 2000 Vrnjačka Banja*, urednici Dinko Tucaković, Milan Nikodijević, Vrnjačka Banja, Kulturni centar, Festival filmskog scenarija, Narodna biblioteka "Dr Dušan Radić", 2000.
28. *Књижевни портрет Живојина Павловића ; Књижевност и медији*, Зборник Четрнаестих књижевних сусрета "Савремена српска проза" 6-7. новембар 1997. Трстеник, Народна библиотека "Јефимија" : Културно-просветна заједница, Трстеник, 1998.
29. Lotman, Juri, *Semiotika filma i problemi filmske estetike*, preveo Mitar Popović, Institut za film, Beograd, 1976.
30. Lotman, Juri, *Struktura umetničkog teksta*, prevod i predgovor Novica Petković, Nolit, Beograd, 1976.
31. Марчетић, Адријана, „Женетова теорија приповедања“, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 49, св. 1-2, Нови Сад, 2001, 157-178
32. Marčetić, Andrijana, *Figure pripovedanja*, Narodna knjiga-Alfa, Beograd, 2003.

33. Mez, Kristijan, *Jezik i kinematografski medijum*, prevela Gordana Velmar-Janković, Institut za film, Beograd, 1975.
34. Mez, Kristijan, *Ogledi o značenju filma I i II*, preveli Gordana Velmar-Janković, Snežana Lukić, Borivoj Kaćura, Institut za film, Beograd, 1973-1978.
35. Mitri, Žan, *Estetika i psihologija filma I-IV*, preveli Božidar Marković (I i II), Gordana Stojanović (III), Svetlana Stojanović (IV), Institut za film, Beograd, 1966-1972.
36. Moren, Edgar, *Film ili čovek iz mašte*, prevela Aiša Frangeš, Institut za film, Beograd, 1966.
37. Недић, Марко, „Двострука стварност у прози Живојина Павловића“, у: *Књижевност: месечни часопис*, год. 40, књ. 87, бр. 7/8, 1985, 1378-1393
38. Недић, Марко, „Азбука Живојина Павловића“, у: *Развитак: часопис за друштвена и културна питања*, 30, 4-5, 99-102
39. Омон, Жан и други, *Estetika filma*, prevela Jasna Vidić, CLIO, Beograd, 2006.
40. Павловић, Живојин, *Ђавољи филм: огледи и разговори*, Нови Сад, Прометеј, Београд, Југословенска кинотека, 1996.
41. Parker Pearson, Michael; Richards, Colin, „Ordering the world: perceptions of architecture, space and time“ *Architecture and Order: Approaches to Social Space*, Routledge, New York, 1994, 1-34
42. Плажевски, Жежи, *Jezik filma I i II*, preveli Uglješa Radnović, Stanislav Stanojević, Institut za film, Beograd, 1971-1972.
43. Platon, *Država*, preveli Albin Vilhar, Branko Pavlović, BIGZ, Beograd, 2002.
44. Prins, Džerald, *Naratološki rečnik*, prevela Brana Miladinov, Službeni glasnik, Beograd, 2011.
45. Prop, Vladimir, *Morfologija bajke*, preveo Petar Vujičić, Čigoja štampa, Beograd, 2012.
46. Psarra, Sophia, „‘The book and the labyrinth were one and the same’: narrative and architecture in Borges’ fictions“, *Architecture and Narrative: The formation of space and cultural meaning*, Routledge, New York, 2009, 67-89
47. *Režiseri o filmskoj režiji : dijalozi s filmskim režiserima*, Dušan Vukotić ... [et al.], priredio i uvod napisao Radoslav Lazić, prevod na engleski i korektura Rita Fleis, KIY Altera, Beograd, 2013.
48. *Речник српскохрватског књижевног језика*, Матица српска, Нови Сад, 1990.
49. Rimmon-Kenan, Shlomith, *A Glance Beyond Doubt: Narration, Representation, Subjectivity*, Ohio State University Press, Columbus, 1996.
50. Rimmon-Kenan, Šlomit, *Narativna proza: savremena poetika*, prevod i pogovor Aleksandar Stević, Narodna knjiga-Alfa, Beograd, 2007.
51. Ricoeur, Paul, *Time and Narrative*, Vol. 3, translated by Kathleen Blamey and David Pellauer, The University of Chicago Press, Chicago-London, 1988.

52. Todorov, Cvetan, *Uvod u fantastičnu književnost*, prevela Aleksandra Mančić, Službeni glasnik, Beograd, 2010.
53. Foucault, Michel, *Essential Works of Foucault, Vol. 3, Power*, translated by Robert Hurly, The New Press, New York, 2001.
54. Florenski, Pavel, *Prostor i vreme u umetničkim delima*, prevela Nada Uzelac, Službeni glasnik, Beograd, 2013.
55. Hamburger, Käte, *Logika književnosti*, preveo i predgovor napisao Slobodan Grubačić, Nolit, Beograd, 1976.
56. Chatman, Seymour, *Story and discourse: Narrative Structure in Fiction and Film*, Cornell University Press, New York, 1978.
57. Chatman, Seymour, „What Novels Can Do That Films Can't (And Vice Versa)“, *Critical Inquiry*, Vol. 7, No. 1, *On Narrative*, 1980, 121-140
58. Chevalier, Jean; Gheerbrant, Alain, *Rječnik simbola*, preveli Ana Buljan i drugi, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1989.
59. Cohn, Dorrit, „Metalepsis and Myse en Abyrne“, *Narrative*, Vol. 20, No 1, The Ohio State University Press, Ohio, 2012, 105-114
60. Cohn, Dorrit, *Transparent Minds: Narrative Modes for Presenting Consciousness in Fiction*, Princeton University Press, Princeton, 1983.

4. Основни циљеви истраживања. Главни циљ истраживања јесте показати на који начин се обликују светови приче у прозном и филмском делу Живојина Павловића, ако претпоставимо да се они темеље на три основне компоненте – времену, простору и телу. На почетку, кандидаткиња ће настојати да докаже зашто ове категорије сматра за кључне током изградње наратива. Потом има за циљ да образложи тврдњу да су они упоришне тачке за дешифровање књижевног и режисерског дела Живојина Павловића, поткрепљујући ову тврдњу примерима из обе уметности.

Основна **хипотеза** рада. Претпоставка која захтева пуну пажњу јесте да је ауторова стваралачка визија независна од медијума у коме он ствара одређено дело, те да сваки наратив настоји да опонаша стварност, што се постиже и тако што творац наратива као структурне елементе усваја основне категорије које приписујемо физичкој стварности – време, простор и материјалност. С тим у вези, кандидаткиња ће се бавити и питањем стварности фикције. Инсистирајући на константном поређењу између филма и прозе, настојаће да издвоји и протумачи специфична изражајна средства којима се аутор у оквиру различитих медија служи како би реализовао своје идеје

5. Очекивани резултати Кандидаткиња намерава да укаже на чињеницу да су наративна решења у служби идејне равни дела. Поставља питање о сличностима и разликама које се код Павловића јављају између приповедача и ока камере.

Значај овог питања огледа се и у томе што оно покреће разматрање односа субјекат-објекат у Павловићевом свету фикције. Један од циљева који је кандидаткиња поставила, а који из сагледавања поменутог односа проистиче, јесте да проблематизује начин на који је представљен феномен надзирања у Павловићевим остварењима, те да покуша да одговори на питање о улози надгледања појединца на значењском плану. Даље, намерава да компаративно сагледа прозна и филмска остварења из стваралачког опуса Живојина Павловића и пружи до сада недоступан целовит и детаљан увид у ауторову поетику, сагледавајући је кроз три елемента, за која смо на самом почетку истраживања покушала да докаже да су кључна.

6. План рада. Предмет проучавања је сложен и подразумева исцрпну анализу остварења која припадају различитим уметностима па ће током процеса истраживања бити нужно да се комбинују различите опште и специфичне методе. Рад ће у највећој мери почивати на компарацији између прозних и филмских Павловићевих остварења, те ће бити указивано на сличности и разлике у приповедачким, односно режисерским решењима, проузороковане специфичностима ова два медија и њихових појединачних језика.

На самом почетку рада биће постављена теоријска основа на којој ће бити заснована интерпретација, па ће на овом месту бити пружен детаљан преглед литературе, првенствено из области филмске и књижевне наративе, чиме ће, након што је уведено питање о особеностима формирања наратива, који почива на категоријама времена и простора, у чијим се оквирима налази тело јунака, бити постављена подлога за даљу анализу. Потом ће се укратко размотрити свака од ове три категорије, да би потом уследила опсежна и исцрпна анализа конкретних прозних дела из Павловићевог циклуса *Дивљи ветар*, као и филмских остварења које је Павловић режирао и адаптирао.

Једна од кључних специфичности која простор књижевног дела разликује од онога што бисмо одредили као реалан простор јесте његова симболичка вредност. Простор кроз који се човек у стварности креће нема симболичку вредност (у случају да му она није накнадним тумачењем приписана). Са друге стране, простор у књижевном делу је биран, а не случајан. Избор није настао само тако што је конструкција фиктивног света требало да наликује конструкцији стварног света, већ поред локализовања јунака активира и друга имплицитна значења. Ствари у свету фикције нису ту зато што су се случајно ту задесиле већ је изабрано да буду на одређеном месту у тексту како би отвориле могућност нових читања. Догађаји се нису могли одиграти било где, већ баш на оном месту где се у том моменту у тексту одигравају.

Прво питање на које кандидаткиња намерава да одговори на самом почетку јесте – *шта је ту?* Да би се догађај одиграо он мора да се деси негде (и да се деси у односу на одређени објекат, при чему под тим подразумевамо и човека), он мора

заузети одређено место у простору. Сејмор Четмен износи слично запажање: „Прича-простор садржи постојеће објекте, исто као што прича-време садржи догађаје. Догађаји нису просторни, иако се одвијају у простору; већ су просторна бића која стварају догађаје или су под њиховим утицајем.“ (Chatman 1978, 96.) Исто тако он мора обухватити и одређени тренутак у времену. Одвијање догађаја, као што је већ речено, подразумева кретање. Кретање физичког тела би морало садржати кретање кроз простор, које би у исти мах подразумевало и кретање кроз време. Када се бави овим питањем, Бахтин проблем продубљује на начин близак кандидаткињином становишту. Он говори о простору који доводи у везу са питањем тела и времену које се бави унутрашњим бићем човека – душом. Како би јунак био уметнички целовит, у тексту ћемо морати да видимо преиспитивање граница и његовог спољашњег и унутрашњег бића. (Михаил Бахтин, *Аутор и јунак у естетској активности*, 149.) Ово конкретно значи да ће се тело покренути, њему ће се нешто догодити, а ми ћемо знати да је то кретање, то одвијање радње, заузело одређено место у његовом времену.

Питање времена подразумева и питање трајања. Са становишта женетовске наратологије можемо разликовати време приповедања и приповедно време. Стављање акцента на сам чини причања приче, поступак приповедања јесте новина у теорији Жерара Женета. Женет, уместо дотадашње поделе на *histoire* и *récit*, уводи и проблем приповедања. На овај начин Женет ствара нову тријадну структуру у којој *histoire* представља причу, *récit* приповедни текст, а *narration* означава наратију. (Genette 1980, 28–32.) Женет као синониман појму *histoire* у *Расправи о приповедању* користи темин дијегеза (*diegesis*), али не у смислу супротности мимези који му даје Платон у III књизи *Државе*. У *Расправи о приповедању* Женет термин дијегеза преузима од Етјена Суриоа, теоретичара филмске наратије код кога се он односи на фиктивни свет у коме се одвија радња филма. Наратија по себи јесте процес стварања текста па прикључивање тог термина дотадашњој двочланој структури подразумева и посредно укључивање питање времена. Женет ствари недвосмислено поставља и време узима као прву категорију од које полази у бављењу текстом. Он прави разлику између два времена – времена приповедања и времена приче.

У *Дивљем ветру* је време које обухвата сада знатно је краће од времена које бисмо са тачке која представља садашњост одредили као прошлост, као оно што је било некада. Ипак, некада и сада нису сасвим јасно одвојени, они се врло једноставно стапају. Приповедач који делује као хетеродијагетички прати мисли јунака и износи њихове приче, а потом их, са прошлошћу која је освешћена и за читаоца и за самог јунака, враћа у тренутак где се зауставила основна приповедна нит. Присећање јунака јесте прикривена наратија, јунак на овај начин самом себи прича причу о сопственом животу. Он тиме настоји да, као што Римон-Кенан тврди креира самога себе. (Rimmon-Kenan 1996, 52.)

Значајну теоретску спону која ће нам олакшати поређење књижевности и филма током истраживања представља амерички наратолог Сејмор Четмен. Он се у студији *Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film* бави карактеристикама приче у филму и прози, њиховим сличностима и разликама. Он уводи термине који су одговарајући и примењиви и на књижевност и на филм, али се не задржава само на овим двома уметностима, већ у одређеним местима помиње сликарство и стрип. Четмен настоји да познате термине изложи и њихово објашњење поједностави. На самом почетку објашњава однос између приче и дискурса, те закључује: „Једноставно речено, прича је оно *што* је у наративном тексту приказано, док је дискурс оно *како* је приказано.“(Chatman 1978, 19.) У свом тексту „What novels can do that films cant (and vice versa)“, Четмен врло брзо закључује да заједничка за све наративе, неvezано за медијум, јесте њихова двострука временска структура.

7. Методе истраживања. Након постављања проблема и основних термилолошких одређења, као и упознавања са предметом истраживања, наступа опсежна интерпретација дела кроз фокусирање на чворишне тачке □ време, простор и тело □ које смо претходно као такве одредили. Рад ће бити подељен на поглавља на основу кључних мотива, приповедачких техника и идејних решења која се заступљена у различитим сегментима Павловићевог циклуса *Дивљи ветари* граде јединствен и целовит наративни свет. Посебна пажња биће посвећена статусу тела и телесности, потом односу тела са простором и временом у којима се тело као такво у Павловићевом стваралаштву испољава, те начинима на које се прича о телу различито обликује и представљају у његовој прози и филмској уметности.

Финална разматрања послужиће у сврху систематизовања закључака изведених раније у раду. Пажња ће бити усмерена на сличности присутне у делима две области којима смо се на овом месту бавили (књижевношћу и филмом). Упућивањем на сродности изнова ће бити указано на чињеницу да је за предмет истраживања одабрана остварења која приказују заокружену поетику једног аутора што готово подједнако добро влада језицима различитих медија, и стога, познајући њихове особености, поседује и умеће нијансирања свог израза у обе уметности.

VII ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕНОМ ОЦЕНОМ О ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ И КАНДИДАТА

Кандидаткиња ма Наталија Јовановић показала је својим досадашњим научним радом да је подобна да пише докторску дисертацију. Томе у прилог

говори неколико научних радова објављених у периодици. Ту подобност поткрепљује и исцрпно образложење процеса истраживања и предмета рада.

Тема дисертације *Време, простор и тело у прози и филму Живојина Павловића*, како се могло закључити на основу изнетог образложења, отвара могућности за нове научне резултате и иновативне интерпретације. На основу постављених циљева и очекиваних резултата, Комисија констатује да је предложена тема подобна за израду докторске дисертације у области српске књижевности.

На основу наведених података о предложеном ментору (обимна библиографија релевантних научних радова), Комисија констатује да је доц. др Предраг Петровић подобан за ментора предложене докторске дисертације.

На основу свега изнетог, Комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да донесе позитивне оцене о подобности кандидата ма Наталије Јовановић и предложене теме докторске дисертације *Време, простор и тело у прози и филму Живојина Павловића* а да се за ментора именује доц. др Предраг Петровић, доцент на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Београд,

7. септембар 2015. године

1. доц. др Предраг Петровић

2. проф. др Јован Делић

3. проф. др Александар Јерков